

จากกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ

คู่มือสิทธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้

มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้(มยส.)

เมื่อเหตุการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ลุกลามต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2547 และได้มีการขยายตัวของความรุนแรงอย่างกว้างขวางไปทั้ง 3 จังหวัดและ 4 อำเภอชายแดนของจังหวัดสงขลา ในท่ามกลางความสับสนในการแก้ปัญหา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นคือ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 104/2548 ลงวันที่ 28 มีนาคม 2548 แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ในการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาวิกฤตของชาติในกรณีนี้

กอส. หยดหนึ่งเพื่อเพื่อนมนุษย์

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติมีบุคคลจากหลายภาคส่วนมาร่วมเป็นกรรมการจำนวน 48 ท่าน โดยมี นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการฯ และ ศ.นพ.ประเวศ วะสี เป็นรองประธาน เพื่อให้บุคคลในภาคส่วนต่างๆของสังคมร่วมแรงร่วมใจหาทางยุติปัญหาดังกล่าวของประเทศในระยะยาว เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ สันติสุขและความยุติธรรมอย่างแท้จริง

ต่อมาคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ(กอส.) จึงเสนอต่อรัฐบาลให้ตั้งกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือบุคคลหรือคณะบุคคล ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 ให้ความเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ พ.ศ. 2548 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ 122 ตอนพิเศษ 53ง วันที่ 19 กรกฎาคม 2548 รวมทั้งได้มีประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับที่ 298 กำหนดให้ผู้บริจาคเงินสมทบกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้

สำหรับคณะกรรมการบริหารกองทุนสมานฉันท์ชาตินั้น นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ได้มอบหมายให้ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี รองประธานกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ เป็นประธานกรรมการบริหารกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ

และเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2548 คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ร่วมกับ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย ร่วมกับสภาธุรกิจตลาดทุนไทย สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย และสมาคมจัดการ

ธุรกิจแห่งประเทศไทย จัดงาน “Dinner Talk” เรื่อง “อานันท์ ปันยารชุนกับการสร้างสันติสุขในภาคใต้” เพื่อระดมเงินในการสงเคราะห์แก่ครอบครัวพี่น้องคนไทย ทั้งฝ่ายรัฐและประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ รวมรายได้จากการจัดงาน dinner talk และการบริจาคเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 76,725,936.50 บาท ดอกเบี้ยตลอดระยะเวลาการดำเนินงานของกองทุนจำนวน 417,938.69 บาท รวมเงินในกองทุนทั้งสิ้น 77,293,875.19 บาท

กองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ ได้มีบทบาทหลักที่สำคัญหลายประการในการสร้างความสมานฉันท์ในหลายรูปแบบ ได้แก่

1. การให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นกับผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทั้งที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ในปี 2548 ได้กำหนดวงเงินให้ความช่วยเหลือทันทีเมื่อเกิดเหตุ เป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นรายละ 3,000 บาท ต่อมาปี 2549 ได้เพิ่มวงเงินช่วยเหลือเป็นรายละ 5,000 บาท ได้ทำการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ รวม 4,857 คน เป็นผู้ที่บาดเจ็บ จำนวน 2,870 คน ผู้ที่เสียชีวิต จำนวน 1,810 คน
2. การชดเชยความเสียหายที่เกิดกับทรัพย์สินจากเหตุการณ์รุนแรงในพื้นที่ เช่น บ้านถูกเผาหรือระเบิด สวนยางพาราถูกตัดโค่น เรือกสวน ไร่นา ถูกตัดโค่น หรือทำลาย ให้ความช่วยเหลือรายละไม่เกิน 10,000 บาท โดยได้ช่วยเหลือไป 177 ราย
3. การให้ทุนการศึกษาเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะรายที่ไม่เข้าเกณฑ์รับความช่วยเหลือจากทางราชการ โดยจะให้ทุนการศึกษาต่อเนื่องกัน 3 ปี
4. การช่วยเหลือเฉพาะหน้าเมื่อเกิดภัยฉุกเฉินในพื้นที่ เช่น กรณีน้ำท่วมใหญ่ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ระหว่างวันที่ 19 – 25 ธันวาคม 2548 โดยการตั้งโรงทาน การแจกข้าวสาร อาหารแห้ง น้ำดื่มให้ประชาชนในพื้นที่น้ำท่วม เป็นการช่วยเหลือแบบเร่งด่วนก่อนที่หน่วยงานของรัฐจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ
5. การสนับสนุนการจัดกิจกรรมสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ ในหลากหลายโครงการ
อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ในหลายโครงการได้เป็นรากฐานของการพัฒนางานของโครงการเหล่านี้มาสู่การเป็นองค์กรการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ ซึ่งยังคงดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน ที่สำคัญได้แก่

1. ศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเริ่มต้นจากโครงการศูนย์นิติธรรมสมานฉันท์ โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ได้ร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาพทนายความร่วมกันจัดตั้ง เพื่อเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคดีที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบ การอบรมผู้ช่วยทนายความเพื่อเพิ่มบุคลากรที่จะเข้าไปช่วยผู้ได้รับผลกระทบอย่างเพียงพอ และการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

2. สถาบันข่าวอิสระ และศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้(deepsouthwatch) ซึ่งเริ่มต้นจาก โครงการภาคีองค์กรสื่อเพื่อการพัฒนายุทธศาสตร์ดับไฟใต้ และโครงการศูนย์ข่าวอิสระ “โต๊ะข่าวภาคใต้” ซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่างคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย เพื่อให้สื่อมวลชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความไม่สงบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติต่างๆเช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ไม่เน้นการข่าวความรุนแรงเพียงด้านเดียว และทำให้เกิดสถาบันข่าวอิสระ และศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้(deepsouthwatch) ในระยะเวลาต่อมา

3. ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สวชต.) ซึ่งได้ตั้งขึ้นเมื่อ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2549 ด้วยความร่วมมือระหว่างกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ กับสถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูล เป้าหมายการจัดการข้อมูลสำคัญเพื่อการเยียวยา คือ ผู้ได้รับผลกระทบฯ คือใคร อยู่ที่ไหน บาดเจ็บอย่างไร และมีกรช่วยเหลือเยียวยาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อลดความทุกข์ความลำบากของผู้ประสบเหตุความไม่สงบให้มากที่สุด ด้วยการเยียวยาที่ครอบคลุม ทัวถึง และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ประสบเหตุฯ

นอกจากนี้ ผศ.ปิยะ กิจถาวร เลขาธิการคณะกรรมการบริหารกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ ซึ่งเป็นกำลังที่สำคัญยิ่งของการดำเนินงานกองทุนสมานฉันท์ในพื้นที่ ยังได้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนโครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือกเพื่อเด็ก เด็กกำพร้า กลุ่มสตรี หญิงหม้าย ผู้นำศาสนา กองทุนแม่ กองทุนช่าง (AAR) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจาก โครงการทุนวิจัยหญิงหม้ายและเด็กกำพร้า โครงการให้ความช่วยเหลือระยะยาวด้านอาชีพแก่สตรีผู้ได้รับผลกระทบ ฯ ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ (สกว.) ซึ่งได้ให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนในการสร้างความสมานฉันท์หรือการฟื้นฟูสิ่งดีๆในชุมชนที่สูญหายไปในช่วงกลางความรุนแรงให้กลับคืนมา รวมทั้งการสนับสนุนทุนจำนวนน้อยให้กับผู้ที่มิฐานะยากจนเพื่อไปฟื้นฟูทำทุนในการประกอบอาชีพ

หลังจากที่กองทุนสมานฉันท์แห่งชาติได้ดำเนินการมา 5 ปี กองทุนฯก็ได้ยุติการดำเนินการลงเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2552

ก่อนที่กองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ จะยุติการดำเนินการลง ได้มีความเคลื่อนไหวในส่วนของผู้หลักผู้ใหญ่ในสังคม ได้มีความเห็นที่จะจัดตั้งสถาบันในรูปแบบของมูลนิธิขึ้นมา เพื่อการสานต่องานด้านกรเยียวยาและการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในท่ามกลางความรุนแรงของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่ยืดเยื้อต่อเนื่อง

ในที่สุด ก็ได้มีการตั้งมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ ซึ่งได้จดทะเบียนตั้งมูลนิธิในวันที่ 19 มกราคม 2553 รับภารกิจการบรรเทาความทุกข์จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยกระบวนการเยียวยา และการสร้างความสมานฉันท์ทั้งในระดับบุคคลและชุมชน สานต่อจากการทำงานของกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ

ในการก่อตั้งมูลนิธินั้น ได้มีการองค์กรที่ได้ดำเนินการด้านการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้แก่องค์กรที่ได้ก่อตั้งจากกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ คือ ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สวชต.) และแผนงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ที่นำโดย ผศ.ปิยะ กิจถาวร ภายใต้โครงการทุนวิจัยกิจกรรมทางเลือกเพื่อเด็ก เด็กกำพร้า กลุ่มสตรี หญิงหม้าย ผู้นำศาสนา กองทุนแม่ กองทุนช่าง (AAR) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายแกนกลางของมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ นอกจากนี้ สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพภาคใต้ (วพส.) ก็ได้เข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่ายแกนกลางของมูลนิธิฯ ซึ่งรับภารกิจในด้านการบริหารจัดการมูลนิธิด้วย

สู่การเป็นมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้

มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ (มยส.) มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ

1. เป็นแหล่งระดมทุนและประสานการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบ
2. สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมเพื่อสร้างความสมานฉันท์และความเข้มแข็งแก่คนในท้องถิ่น
3. สนับสนุนให้เกิดงานวิจัยหรืองานวิชาการด้านการเยียวยาและความสมานฉันท์
4. สื่อสารสาธารณะเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและการวางนโยบายที่ถูกต้อง

มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ มีลักษณะเด่นของการดำเนินงานของมูลนิธิที่สำคัญคือ

1. คณะกรรมการและคณะทำงานของมูลนิธิเป็นบุคคลที่ทำงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นเวลายาวนาน ทำให้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ ความรู้สึกและบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี
2. คณะกรรมการและคณะทำงานของมูลนิธิได้มีส่วนร่วมในการทำงานขององค์กรและโครงการต่าง ๆ ด้านการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่อยู่ก่อนแล้ว ซึ่งถึงแม้โครงการเหล่านี้ส่วนใหญ่มีเงินทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามเงินสนับสนุนเหล่านี้ก็ยังคงมีข้อจำกัดตามแต่เงื่อนไขขององค์กรผู้ให้ทุนและมักขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นจึงเป็นที่คาดหวังว่ามูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้จะช่วยสานต่อหรือยกระดับโครงการที่ได้เริ่มดำเนินการไปแล้ว รวมทั้งดำเนินการโครงการใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทความเป็นจริงในพื้นที่ โดยมูลนิธิฯ จะระดมทุนจากองค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนโครงการสำคัญที่จะสามารถบรรเทาปัญหาในพื้นที่ได้

3. คณะกรรมการของมูลนิธิได้เห็นพ้องต้องกันว่า กระบวนการในการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ จากกองทุนของมูลนิธิฯ นั้น จะต้องมีความพื้นฐานมาจากการวางยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการของมูลนิธิ โดยมีแนวทางที่สำคัญคือ
  - 3.1 คณะกรรมการมูลนิธิจะติดต่อประสานงานกับองค์กรหรือชุมชนที่มีผลงานเชิงประจักษ์ในเรื่องที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่วางไว้ เพื่อร่วมกันวางแผนในการกำหนดทิศทาง รูปแบบ และกลไกการดำเนินโครงการแล้วจึงสนับสนุนด้านเงินทุนให้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะทำให้การใช้เงินทุนของมูลนิธิฯ ตรงตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยจะไม่ใช้กลไกเปิดรับโครงการทั่วไป
  - 3.2 คณะกรรมการมูลนิธิอาจตั้งให้บุคคลหรือองค์กรภายนอกเข้ามาร่วมในกลไกการประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อความโปร่งใส และร่วมวิเคราะห์ถึงโอกาสในการสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน รวมถึงการเชื่อมต่อแหล่งทุนต่อไป
  - 3.3 คณะกรรมการมูลนิธิจะตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานขึ้นมา เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกิจของมูลนิธิฯ เช่น การจัดการข้อมูลข่าวสารเพื่อวิเคราะห์บริบทในพื้นที่ที่สอดคล้องกับการเยียวยาและการสร้างความสมานฉันท์ หรือการเสริมศักยภาพของภาคีเครือข่ายทั้งระดับองค์กรและชุมชนในการเติมเต็มทางความคิดและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการประสานให้เกิดการเยียวยาเชิงคุณภาพเฉพาะบุคคล เป็นต้น
  - 3.4 อย่างไรก็ตาม ทางมูลนิธิยินดีที่จะให้ความช่วยเหลือองค์กรหรือชุมชนต่าง ๆ ที่ประสงค์ให้มูลนิธิฯ ร่วมพัฒนาโครงการและเชื่อมต่อกับแหล่งทุนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถขอรับทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนได้ และเป็นเครือข่ายกับมูลนิธิฯ ต่อไป

ภารกิจของมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ ได้วางภารกิจขององค์กรไว้ 6 นี้

1. การสร้างระบบการเยียวยาบุคคลเชิงคุณภาพ

แนวคิด : การเยียวยาผู้ประสบเหตุความไม่สงบให้ได้รับผลกระทบจากความสูญเสียให้น้อยที่สุด โดยมีครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยระคับประคองให้ผ่านคืนวันอันหนาวเหน็บไปได้ เป็นหัวใจของการสร้างความสมานฉันท์ที่สำคัญยิ่ง

แม้จะมีการตั้ง one stop service ที่ที่ว่าการอำเภอเพื่อให้การเยียวยาในภาครัฐรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นการเยียวยาเชิงปริมาณ อีกทั้งยังมีการเยียวยาด้านจิตใจของกรมสุขภาพจิต ของกระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับการพัฒนามามากพอควร จนอาจจะถึงจุดอิ่มตัวแล้ว

อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ประสบเหตุความไม่สงบที่ยังต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่จำเพาะกับบุคคลเฉพาะตัว เสมือนการตัดเสื้อสูทให้ใส่พอดีตัว การเยียวยาคุณภาพจึงมุ่งเน้นการเยียวยาให้ผู้ประสบเหตุสามารถพึ่งตนเองได้ เช่นจัดการเชื่อมต่อแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนทุนในการเยียวยาด้านอาชีพแก่ผู้ประสบเหตุที่มีฐานะยากจน ต้องการการสนับสนุนทุนด้านอาชีพ เป็นต้น

กลไกการเยียวยาเชิงคุณภาพในลักษณะดังกล่าว จะสามารถเสริมระบบการเยียวยาจากการช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า มาเป็นการเยียวยาคุณภาพเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตเป็นราย ครอบครัว ที่จะทำให้การสูญเสียในครั้งนั้นกลายเป็นโอกาสของการเริ่มต้นใหม่ ซึ่งจะเป็นการเยียวยาที่จะสามารถสมานบาดแผลลึกในจิตใจได้ดีที่สุด และน่าจะนำมาซึ่งการสร้างสันติสุขสมานฉันท์ในพื้นที่ระหว่าง สองศาสนิกในระยะยาว

2. การสร้างความเข้มแข็งของคนท้องถิ่น

แนวคิด : ในท่ามกลางความรุนแรงของสถานการณ์ภาคใต้ นั้น การสร้างความเข้มแข็งให้กับคนในท้องถิ่น นับเป็นกุญแจที่สำคัญของการสร้างความสมานฉันท์และความสงบที่ยั่งยืน ปัจจุบันทางราชการมุ่งเน้น ภารกิจด้านความมั่นคงนั้นมุ่งเน้นการใช้กำลังทหารตำรวจเพื่อควบคุมการปฏิบัติการของฝ่ายผู้ก่อความไม่ สงบให้อยู่ในวงจำกัด แต่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการสร้างความเข้มแข็งในแก่ท้องถิ่นนั้น เป็นภารกิจที่ สำคัญยิ่งที่จะเป็นการแก้ปัญหาอันซับซ้อนที่ต้นเหตุ เป็นมาตรการในระยะยาวเพื่อให้การพัฒนานำการทหาร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต การศึกษา การสาธารณสุข รวมทั้งการทำมาหากิน และมีความหวังที่จะเห็นชีวิตที่ ดีกว่า

การส่งเสริมให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มุ่งเน้นในกลุ่มเด็กกำพร้า เด็ก เยาวชน สตรี หญิงหม้าย และผู้นำศาสนา บนฐานความต้องการร่วมของชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตศาสนธรรม และบริบทของแต่ละพื้นที่ และมีการร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานร่วมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อฟื้นความสัมพันธ์ สร้างความ เชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกันในชุมชน ฟื้นฟูความสมานฉันท์ในระยะยาว

3. ระบบการจัดการการวิจัยเพื่อการเยียวยา

แนวคิด : ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็น โจทย์ที่ซับซ้อน ที่ต้องการการทำความเข้าใจ กับปรากฏการณ์ การหาเหตุปัจจัย และแนวทางการแก้ไขปัญหาก็เป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นพื้นฐาน อีกทั้งพื้นที่นี้ต้องการระบบการจัดการการวิจัยในรูปแบบใหม่ที่มีความยืดหยุ่นสูง มีความคล่องตัว สามารถ ตอบสนองต่อสถานการณ์และความจำเป็นของพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วทันการณ์

การแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความต้องการองค์ ความรู้จากการศึกษาวิจัยและการพัฒนาเชิงระบบในการติดตามให้ความช่วยเหลือดูแลเยียวยาผู้ได้รับ ผลกระทบ โดยเฉพาะ หญิงหม้าย เด็ก ผู้พิการ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง มีคุณภาพ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของสถานการณ์ ให้พวกเขาเหล่านี้สามารถลุกขึ้นยืนได้ด้วยตัวเอง และดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างเหมาะสมเต็มตามศักยภาพ

จากประสบการณ์ของคณะกรรมการมูลนิธิฯสามารถมีบทบาทในการวางกรอบทิศทางและ ยุทธศาสตร์ในการศึกษาวิจัยประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง การจัดการให้มีการศึกษาวิจัยเกิดขึ้น โดยมูลนิธิฯ

ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาโครงร่างวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล ให้ทุนวิจัยเบื้องต้นที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว เป็นองค์กรผู้รับผิดชอบในการขอรับทุนสนับสนุนเพิ่มเติมจากแหล่งทุนบางแหล่งที่กำหนดคุณสมบัติผู้รับ ทุนเฉพาะที่เป็นองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ และการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์

4. การสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

แนวคิด :

ความรุนแรงได้สร้างบาดแผลทางจิตใจให้กับคนไทยทุกคน สังคมที่เคยสมานฉันท์ระหว่างทุก ศาสนิกเกิดความหวาดระแวงหรือสะสมความรู้สึกที่ไม่ดีต่อคนที่แตกต่างกันขึ้นเรื่อย ๆ การเร่งสร้างความ เข้าใจที่ถูกต้องต่อสถานการณ์ โดยอาศัยการสื่อสารสาธารณะเพื่อการเผยแพร่ให้เห็นวิถีชีวิตที่เป็นจริงและ งดงามของทั้งสองศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เกิดการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล เห็นถึง โอกาสในการช่วยเหลือพี่น้องเพื่อนมนุษย์ในสามจังหวัดที่ทุกข์ยาก จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องขึ้นใน สังคมแทนความเคียดแค้นเกลียดชัง และจะเป็นเงื่อนไขแห่งสันติสุขในระยะยาวของสังคมชายแดนใต้

เพื่อให้เกิดกระบวนการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง (right understanding) ขึ้นใน สังคมนั้น มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้จึงให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างมาก

5. ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบ จังหวัดชายแดนใต้ (ศวชต.)

แนวคิด : ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัด ชายแดนใต้ (ศวชต.) เป็นองค์กรเครือข่ายแกนกลางที่สำคัญของมูลนิธิ ฯ เป็นเสมือนองค์กรปฏิบัติการ ที่ มุ่งเน้นภารกิจในการจัดทำฐานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบฯ ที่เป็นระบบ ครบถ้วน ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และ เป็นปัจจุบัน จะนำไปสู่การเยียวยาฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบที่ครอบคลุม ทัวถึง มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และ เป็นธรรม สามารถใช้ศึกษาข้อเท็จจริง เพื่อนำไปสู่แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะ ยาว

ศวชต. จึงมีภารกิจหลักทั้งในด้านการจัดการระบบฐานข้อมูล โดยได้ออกแบบและจัดการระบบ ฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงข้อมูลของระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บ VIS และ VMS ข้อมูลของตำรวจ ทหาร และ สื่อมวลชน ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลนี้จึงครอบคลุมข้อมูลเหตุการณ์ความรุนแรงทุกประเภทและข้อมูลผู้ ได้รับผลกระทบและครอบครัวที่ประกอบด้วย รายชื่อ ที่อยู่ ความสูญเสียทั้งทางร่างกาย (เสียชีวิต พิการ และ บาดเจ็บ) จิตใจ และทรัพย์สิน สามารถใช้ประโยชน์ในการติดตามเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และสามารถ วิเคราะห์ทางสถิติให้เห็นถึงขนาด รูปแบบ และแนวโน้มของความรุนแรงทั้งเชิงเวลาและพื้นที่

และจากฐานข้อมูลที่มีนำมาสู่การให้ความช่วยเหลือเยียวยา ^{ฟื้นฟู}ฟื้นฟูคุณภาพชีวิตด้วยวิธีการพัฒนา ศักยภาพผู้ได้รับผลกระทบจนสามารถเปลี่ยนจากผู้รับเป็นผู้ให้ จะสร้างความยั่งยืนเข้มแข็งของชุมชน และ ตั้งคม

6. การบริหารจัดการมูลนิธิ

การบริหารจัดการมูลนิธิ นั้น มีองค์กรคือ สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการให้กับมูลนิธิ ทำให้มูลนิธิมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการที่ต่ำมาก

มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาและ คณะกรรมการบริหารมูลนิธิดังนี้
ที่ปรึกษา

1. คุณอนันท์	ปิ่นยารชุน
2. ศ.นพ.ประเวศ	วะสี
3. ศ.นพ.วิจารณ์	พานิช
4. ศ.ดร.ปิยะวัติ	บุญ-หลง
5. รศ.ดร.โคทม	อารียา
6. รศ.ดร.ชัยวัฒน์	สถาอนันท์
7. นพ.สมศักดิ์	ชูนหรัศมี
8. พระไพศาล	วิสาโล
9. คุณอังคณา	นิละไพจิตร

คณะกรรมการบริหารมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้

ศ. นพ. วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ ประธาน

(สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ผศ.ปิยะ กิจถาวร รองประธาน

(คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

ดร.นพ.วรสิทธิ์ ศรศรีวิชัย เหรัญญิก

(หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

คุณหะยีอับดุลรอซัค อาลี กรรมการ

(ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดนราธิวาส)

ซึ่งทั้ง 4 มิติของการพัฒนานี้ ล้วนเป็นไปเพื่อเป้าหมายสูงสุดคือ การสร้างความสมานฉันท์และการฟื้นฟูสันติภาพในพื้นที่ให้พ้นจากความรุนแรงจากความแตกต่างทางความคิดและอุดมการณ์ เป็นปีกของสายพิรราบในพื้นที่ที่มุ่งหวังจะเห็นความสุขสงบกลับคืนมาสู่ดินแดนปลายสุดของด้ามขวานไทย มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ จึงได้อาสาเข้ามาเพื่อที่จะเชื่อมต่อหนุนเสริมทุนทางสังคมในพื้นที่จากทั้ง 4 มิติ

แม้ว่าในวันนี้ ซึ่งเป็นช่วงการสานต่อภารกิจและอุดมคติของกองทุนสมานฉันท์แห่งชาติ จะยังคงไม่ได้เห็นบทบาทของมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ปรากฏต่อสาธารณะมากนัก แต่การเริ่มต้นทำงานอย่างเงียบๆ ด้วยก้าวอย่างของการสร้างความไว้วางใจของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้เห็นถึงความตั้งใจที่มาด้วยใจบริสุทธิ์ ปราศจากการแอบแฝงผลประโยชน์ใดๆ มีจังหวะการก้าวเดินที่เข้าใจบริบทพื้นที่ ใส่ใจในความละเอียดอ่อนของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และไม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการคลุกฝุ่นท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงที่สับสนอลหม่าน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเพื่อการสร้างสันติสุขของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะยาว

@@@@@@@@@@@@@@@@